

Araştırma Makalesi / Research Article

Bankacılık Sektörüne Kripto Paraların Etkileri¹

The Effects of Crypto Money on the Banking Sector

Recep TABAKOĞLU² & Aybala DEMİRCİ AKSOY³

Geliş/Received: 19.05.2024

Kabul/Accepted: 30.07.2024

Öz

Kripto paraların bankacılık sektörü ödeme yöntemlerine etkisini belirlemek amacı ile gerçekleştirilen çalışmanın, kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen çalışma grubu, ülkemizde faaliyet gösteren bankacılık sektöründe en az on yıl deneyimli, konusunda uzman 10 özel banka çalışanıdır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi desenlerinden fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla çevrim içi ve yüz yüze elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Sonuçta, kripto paraların bankacılık ödeme yöntemlerini farklılaştıracağını belirtenler en fazla kolaylık sağladığı, daha hızlı ve düşük maliyetli işlem yapabildiği nedenleri ile farklılaştıracağını düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Para, Kripto Para, Blokzincir, Finansal Piyasalar, Bankacılık, Bitcoin

Abstract

This research was carried out to determine the effect of cryptocurrencies on banking sector payment methods. For this purpose, 10 private bank employees, who have at least 10 years of experience in the banking sector operating in Turkey and who are experts in their fields, determined by snowball sampling method, constitute the working group. In the research, the phenomenology design, which is one of the qualitative research method designs, was used. Data were obtained online and face-to-face through a semi-structured interview form. The data were evaluated with content analysis, one of the qualitative data analysis methods. As a result, it was concluded that cryptocurrencies will differentiate the payment methods of the banking sector due to their convenience and the opportunity to make transactions at a faster and lower cost.

Keywords: Money, Crypto Money, Blockchain, Financial Markets, Banking, Bitcoin

1. GİRİŞ

Dijital teknolojilerin yayılması; iletişim, bilgiye ulaşma ve paylaşma gibi pek çok alanı olumlu etkilemiştir. Özellikle dünyayı etkisi altına alan pandemi şartları dijitalleşmeyi hızlandırmış, çalışma biçimlerini, tüketici alışkanlıklarını ve eğitim hayatının anlamını da değiştirmiştir. Akıllı telefon, robot, üç boyutlu yazıcı, yapay zekâ ve Büyük Veri (Big

¹ Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı *Kripto paraların bankacılık sektörüne etkileri* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık ve Finans Ana Bilim Dalı Finansal Raporlama ve Denetim yüksek lisans programı mezun öğrenci, Kastamonu, Türkiye. E-mail: receptabakoglu@hotmail.com, Orcid No:0009-0005-2672-3084

³ Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Kastamonu, Türkiye. E-posta: aaksoy@kastamonu.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-6068-2387

Data)’den kripto para sistemine kadar her alanda hızla devam eden dijitalleşme, para kavramını da etkileyerek kripto para olarak adlandırılan yeni para formu kullanımını gündeme getirmiştir. Kripto para sisteminde parayı arz etme, para yaratma, para transferi ve kullanımı sadece bireye bağlıdır ve hiçbir otoriteden onay alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bu teknolojiye *blozincir (Blockchain)* adı verilmektedir (Aslan, 2023:47). Satoshi Nakamoto tarafından 2008 yılında elektronik para olarak geliştirilen ilk kripto para örneği olan Bitcoin, o dönemde finansal piyasalardaki güven eksikliğine neden olan Mortgage krizinin de etkisi ile hızla benimsenip yaygınlaşmıştır (Küçükvardar ve Aslan, 2021:29; Aslan, 2023:49,52). Bitcoin ’in kişisel bilgilerin paylaşılmaması, herhangi bir otoriteye bağlı olmadan işlem yapılabilmesi, hesapların kontrol, dondurulma veya el konulmasının mümkün olmaması, sanal ortamda olması, karmaşık üretim sistemi ve sınırlı sayıda üretilmesi gibi çeşitli özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikleri Bitcoin’in, kısa sürede değer kazanmasını sağlayarak yatırımcıların gündemine taşınmıştır. Bitcoinde gerçekleşen talep artışı, piyasa hacminin ve değerinin aynı oranda artmasını sağlamaktadır (Dizkırıcı ve Gökgez, 2018: 103; Aslan, 2023: 53). Bankacılık sektörünü doğrudan ilgilendiren kripto para birimlerinin, bir yatırım aracı olmasının yanında bir ödeme aracına dönüşmesi ile altyapısına da duyulan güven sayesinde hızlı bir şekilde ilgi odağı olduğunu söylemek mümkündür.

Çetinkaya (2018) kripto paraların gelişimi ve para piyasalarındaki yerinin SWOT analizi ile incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmada, kripto para kavramı, özellikleri, işlem alanlarına değinilmiştir. Bitcoin sistemi ile para piyasaları ve kripto paraları irdelenerek para piyasaları ve kripto paralar SWOT Analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir. SWOT analizi kapsamında kripto paranın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya konmuştur. Sonuçta, ‘Sırdış hesap olma özelliği’ ile ‘Arz artışının yapılamaması’ özellikleri kripto paranın fırsatı olarak belirlenirken; ‘Yüksek güvenli şifreleme’, ‘İsteğe göre yönlendirilememe’ ve ‘Miktarın değiştirilememesi’ kripto paranın güçlü yanları olarak belirlenmiştir. Buna karşılık ‘Yasal alt yapısının tam olmaması’ ve ‘Kayıt dışı olarak işlem görmesi’ kripto paraların en önemli zayıflığı ve tehdidi olarak belirlenmiştir. Kesebir ve Günceler (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 2018 ve sonrasında küresel piyasalara ait bir belirsizlik söz konusu olduğuna değinilerek, kripto paraya ilginin daha da artacağı öngörülmüştür. Çalışmada, birey ve kurumların işlemlerini gerçekleştireceği farklı bir ortamın ortaya çıkmasını bekledikleri; bu ortamın sağlanmasının da blok zincir (blokchain) teknolojisi ile olacağı düşünüldüğü yer almaktadır. Bitcoin ve altcoin kripto para piyasalarında finansal balonların varlığını araştırmak amacıyla Buğan (2021) tarafından yürütülen çalışmada, Bitcoin ve altcoinlerde finansal balonlar tespit edilmiştir. Bitcoin, Ethereum, Ripple ve Chainlink için tespit edilen balonlar istatistiksel olarak anlamlı, Litecoin ve Cardano için tespit edilen finansal balonlar ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Kripto para birimi piyasalarındaki fiyat hareketlerini etkinlik açısından değerlendirerek piyasanın geleceğine dair kritik noktalara ışık tutmak amacıyla piyasa etkinliğine dair uzun hafıza ve değişen varyans özellikleri test edilmiştir. Piyasa derinliği ve volatilitite yapısı arasındaki ilişki, 8 kripto para birimi için asimetrik GARCH modelleri kullanılarak incelenmiştir. Sonuçta, kripto para piyasalarında uzun hafıza özelliğinin varlığını ortaya koyduğu, ve tüm kripto para birimleri için işlem hacmi arttıkça volatilitede azalma gözlemlendiği belirlenmiştir (Güleç ve Aktaş, 2019).

Alan yazın değerlendirildiğinde, kripto para ve finansal piyasalar ilişkisine yönelik yapılmış pek çok çalışma (Deniz, 2020; Buğan, 2021; Güleç ve Aktaş, 2019; Çetinkaya, 2018; Ece, 2019; Uçkun ve Aktaş, 2019) olmakla birlikte kripto paranın ve bankacılık sektörü

arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, Palabıyık ve Başol (2020) tarafından blok zincir teknolojisinin bankacılık sektörü üzerindeki istihdama olan etkisini belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada, teknolojik gelişmelerin bankacılık sektörü üzerindeki istihdamı olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Kripto kavramının nispeten yeni bir kavram olması ve bankacılık sektörüne etkilerinin alan yazında sınırlı ele alınmış olması nedeni ile bu çalışma, kripto paraların bankacılık sektörüne ödeme yöntemlerindeki etkisini banka çalışanları bakış açısı ile ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntem ve Deseni

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseninden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018:69) tarafından olgu bilim deseni şu şekilde açıklanmaktadır: Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz fakat ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanan bir nitel araştırma desendir. Olgular, yaşadığımız dünyadaki olaylar, deneyimler, algılar ve yönelimler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan ama tam anlamıyla da bilgi sahibi olmadığımız durumları araştırmak için kullanılan olgubilim (fenomenoloji) deseni uygun bir çalışma zemini oluşturmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Olgu bilim araştırma deseninde veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtabilecek, dışı vurabilecek birey ya da gruplardan oluşur. Olgu bilim araştırma deseninde kartopu örnekleme yönteminin kullanılması ve örnekleme dahil edilecek birey sayısının genellikle 10' u geçmemesi görüşü (Yıldırım ve Şimşek 2018:71) doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu, kartopu örnekleme yöntemi ile seçilen Türkiye'de faaliyet gösteren bankacılık sektöründe en az 10 yıl deneyime sahip ve alanında uzman 10 özel banka çalışanı oluşturmaktadır.

2.3. Veri toplama araç ve yöntemi

Çalışma grubundan veriler, olgubilim deseninin başlıca veri toplama aracı olan görüşme formu yaklaşımı ile elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018:71 132). Görüşme formu alan yazından yararlanılarak ve çalışma amacı doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Veriler, 01.12.2022-20.12.2022 tarihleri arasında çevrimiçi ve yüz yüze görüşme ile elde edilmiştir. Çalışmanın yürütülmesinde etik ilkeler dikkate alınarak yürütülmüştür.

2.4. Veri analizi

Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, nitel araştırma yapılan çalışmalarda sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Açık iletişim içeriğinin; nesnel, sistematik ve nicel olarak ele alınması olarak ifade edilmektedir. Farklı bireyler tarafından elde edilen verilerle bir dizi kategori oluşturulması ve bu oluşturulan kategorilere dahil edilen nedenlerin nicel olarak incelenmesiyle sonuçlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Keskin ve Çilingir, 2010:59).

2.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik

kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 23.11.2022 tarih ve 10 sayılı toplantısında 12 numaralı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcıların 6'sı kripto paraların bankacılık sektörünü etkileme durumuna ilişkin bankacılık sektörünü etkileyeceğini, 3'ü yakın zamanda etkileyeceğini düşünmediğini, 1 katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde 3 kategoriye dayalı 11 farklı görüşün bulunduğu görülmektedir. 10 katılımcıdan birden fazla görüş alındığından 25 görüş elde edilmiştir. Katılımcıların 6'sı blokzincir teknolojisi ile oluşturulan kripto paraların bankacılık sektöründe değişiklik olacağını ifade edenler (f=6) kategorisini oluşturmaktadır. Değişiklik olacağını ifade edenlerin oluşturduğu bu kategoriden 7 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar değerlendirildiğinde; değişiklik olacağını ifade edenlerin tamamı kolaylık sağlaması nedeni ile (f=6), 4'ü yeni yatırım alanlarına duyulan ihtiyaç (f=4), düşük maliyet sağlaması (f=3), güven vermesi (f=2), yeniliği takip etme isteği (f=2), yasal düzenleme beklentisi (f=1) ve esnek olması (f=1) özellikleri nedeni ile değişiklik olacağını bekledikleri belirlenmiştir.

Yakın zamanda değişiklik olmayacağını düşünenlerin oluşturduğu 2. kategoriden 3 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar değerlendirildiğinde; katılımcılar “yasal düzenlemenin yapılmaması” (f=3), “yeterli güvenliğin olmaması (f=1) ve gerekli şartların oluşmaması (f=1) nedenleri ile yakın zamanda değişiklik olmayacağını ifade ettikleri görülmüştür. Bir katılımcı konuya ilişkin kararsız kaldığını ifade etmiş ve bu kod da kararsız kategorisini oluşturmuştur. Kararsız kalan katılımcı (f=1) kararsızlığını kripto paraların hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin olmasını neden olarak belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcılara göre kripto paraların bankacılık sektörüne etkisine ve bu etkinin nedenlerine ilişkin görüşleri

Kategori-1	f	Kategori-2	f
Kripto Paraların Bankacılık Sektörüne Etkisi		Neden	
Değişiklik olacağını ifade edenler	6	Kolaylık sağlaması	6
		Yeni yatırım alanlara ihtiyaç duyulması	4
		Düşük maliyet sağlaması	3
		Güven vermesi	2
		Yeniliği takip etme isteği	2
		Yasal düzenleme beklentisi	1
		Esnek olması	1
		Yasal düzenlemenin yapılmaması	3

Yakın zamanda değişiklik olmayacağını ifade edenler	3	Yeterli güvenliğin olmaması	1
		Gerekli şartların oluşmaması	1
Kararsızlar	1	Olumlu ve olumsuz yönlerinin mevcut olması	1

Kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörüne etkilerine yönelik katılımcı görüşleri incelendiğinde, 2 kategoriye dayalı 13 farklı görüşün bulunduğu Tablo 2’de görülmektedir. 10 katılımcıdan konuya ilişkin birden fazla görüş alındığından 19 görüş elde edilmiştir.

Kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörünü olumlu etkileyeceğini düşünenler (f=6) kategorisini oluşturan kategoriden 7 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar değerlendirildiğinde katılımcıların “daha hızlı işlem yapabilme imkânı sunması” (f=4), “daha düşük maliyetli işlem imkânı sunması” (f=3), “7/24 işlem imkânı sunması” (f=1), “alternatif ödeme yöntemi olması” (f=1), “bankaların aracı olacağını düşünmesi” (f=1), “daha güvenli olması” (f=1) ve “müşteri kitlesinin artacağını düşünülmesi” (f=1) gibi nedenlerle kripto paraların ödeme yöntemlerinin bankacılık sektörünü olumlu yönde etkileyeceğini düşündükleri görülmüştür.”

“Kripto paraların ödeme yöntemlerinin bankacılık sektörünü olumsuz etkileyeceğini düşünen 4 katılımcı bir diğer kategoriye, 2. kategoriye oluşturmaktadır. Bu kategoriden 6 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar incelendiğinde; katılımcılar, “bankaların gelirinin azalacağını” (f=2), “bankaların popülerliğinin azalacağını” (f=1), “daha güvensiz olduğunun” (f=1) ve “mevcut para birimlerinin değersizleşeceğini” (f=1) düşünülmesi, “müşteri kitlesinin azalacağını” (f=1) ve “nakit dolaşımının azalacağını” düşünülmesi (f=1) gibi nedenler doğrultusunda kripto paraların ödeme yöntemlerinin bankacılık sektörünü olumsuz yönde etkileyeceğini düşündükleri saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörüne etkilerine yönelik görüşler

Kategori-1 Kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörüne etkilerine yönelik görüşler	f	Kategori-2 Neden	f
Kod-1 Olumlu Etkileyeceğini Düşünenler	6	Daha hızlı işlem yapabilme imkânı sunması	4
		Daha düşük maliyetli işlem imkânı sunması	3
		7/24 işlem imkânı sunması	1
		Alternatif ödeme yöntemi olması	1
		Bankaların aracı olacağını düşünmesi	1
		Daha güvenli olduğunun düşünülmesi	1
		Müşteri kitlesinin artacağını düşünülmesi	1
Kod-2 Olumsuz Etkileyeceğini Düşünenler	4	Bankaların gelirinin azalacağını düşünülmesi	2
		Bankaların popülerliği azalacağını düşünülmesi	1

	Daha güvensiz olması olduğunun düşünülmesi	1
	Mevcut para birimlerinin değersizleşeceğinin düşünülmesi	1
	Müşteri kitlesinin azalacağı düşünülmesi	1
	Nakit dolaşımının azalacağı düşünülmesi	1

Kripto paraların ödeme yöntemlerinin bankacılık sektörüne etkilerine yönelik görüşlerden bazı ifadeler aşağıda görülmektedir:

... dolaşım aracı ve alternatif ödeme yöntemi olarak görülmesi sebebiyle dolaşımdaki mevcut para birimlerinin değersizleşmesi ve itibarını yitirme riskidir. (3. Katılımcı)

...Günümüzde kullandığımız ödeme yöntemlerine göre birçok avantajı vardır. Günümüzde para transferi yapacağımız zaman bir aracı kuruma ihtiyaç duymaktayız ve onun da belirli saatler aralığında ve belirli günlerde işlem yapma yetkisi bulunmaktadır fakat kripto paralarda böyle bir süre kavramı olmayıp 7 gün 24 saat işlem yapılabilmektedir. İşlemlerin kontrol mekanizması yine yazılım tarafından yapıldığı için geleneksel ödeme yöntemlerindeki gibi uzun sürmeyip çok hızlı bir şekilde işlemler gerçekleştirilebilmektedir. Yine bir aracı kurum olmadığı için de işlemler çok daha düşük maliyetlerle yapılabilmektedir. Dolayısıyla bu avantajlardan yararlanmak isteyen banka müşterileri kripto paralara doğru yönelmeye başlayacaktır ve bu da bankaları olumsuz yönde etkileyecektir. (5. Katılımcı)

...Aracı kuruma ihtiyaç duymadan el sıkışmayı sağlayan bu teknoloji sayesinde daha hızlı ve daha masrafsız ya da daha düşük masraf ile transfer imkânı olacaktır... (6. Katılımcı)

Her geçen gün daha da dijitalleşen bankacılık sisteminde şubelere gelen müşteri sayısında azalışlar olacaktır. Daha düşük maliyet ve daha hızlı işlemler gerçekleştirilebildiği için de Bankaların günümüzdeki popülerliği azalacaktır. (8. Katılımcı)

Ülkemiz özelinde bankacılık sisteminde kripto para kullanımı olmasa bile teknolojinin getirdiği yenilikler ve imkanlar da kripto paraların ülkemiz bankacılık sistemi tarafından kullanılma zorunluluğu doğuracak ve nakit dolaşımını en az düzeye indirecektir. (9. Katılımcı)

Günümüzde ödeme yöntemlerinin tamamı sunucu tabanlı ve izlenebilir durumdadır. Fakat kripto paralarda izleme ve takip imkânı işlem yapıldıktan sonra ortadan kalkmaktadır. Bir nevi karanlığa sıkılan bir kurşun gibidir. Sadece tetiğe basana kadar inisiyatif sizdedir. Bu nedenle hatalı işlemlerin düzeltilmesi çoğu zaman mümkün olmayacaktır... (10. Katılımcı)

Tablo 3. Katılımcıların gelecekte bankaları ödeme yöntemlerindeki değişim beklentilerine ilişkin görüşleri

Kategori	Kod	f
Gelecekte bankaları ödeme yöntemlerindeki değişim beklentilerine ilişkin görüşler	Nedeni	
	Kripto para ile ödeme olacağı düşüncesi	5
	Fiziki ödeme araçları olmadan işlem yapma imkânı sunması	3

Gelecekte bankaları ödeme yöntemleri açısından değişim beklentisi içinde olduklarını düşünenler (f=10)	Akıllı cihazlar ile ödeme imkânı sunması	2
	Ayak uydurabilir olması	1
	Daha basit olması	1
	Daha hızlı olması	1
	Daha geniş kitlelere hitap etmesi	1
	Hibrit ödeme yöntemi olması	1

Tablo 3 incelendiğinde tek kategoriye dayalı 8 farklı görüş elde edilmiştir. 10 katılımcıdan birden fazla görüş alındığından 15 görüş elde edilmiştir. Katılımcıların tamamı(f=10) gelecekte bankaları ödeme yöntemleri açısından değişim beklentisi içinde olduklarını düşünenler kategorisini oluşturmaktadır. Bu kategoriden 8 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar değerlendirildiğinde; katılımcıların 5'i kripto para ile ödeme olacağı düşüncesi, 3'ü fiziki ödeme araçları olmadan işlem yapma imkânı sunması, 2 katılımcı akıllı cihazlar ile ödeme yapma imkânı sunma, 1'i ayak uydurabilir olması, 1 katılımcı daha basit olması, 1 katılımcı daha hızlı olması, 1'i daha geniş kitlelere hitap etmesi ve yine 1 katılımcı hibrit ödeme yöntemi olması gibi özelliklere sahip olması nedeni ile gelecekte bankalarda ödeme yöntemlerinde bir değişim bekledikleri belirlenmiştir.

Konuya ilişkin görüşlerden bazı ifadeler aşağıda görülmektedir.

Ödemelerin, transferlerin valör sistemine takılmadan, daha hızlı ve daha geniş bir kitle ile yapılacağını düşündüğümüzde ve dijital hayat ile beraber şu an ki karmaşık ödeme yöntemleri çok daha basit düzeyde yapılacaktır. (1. Katılımcı)

Gelecekteki ödeme yöntemleri hızlı, fiziki kart ya da ödeme araçları olmadan cep telefonu, akıllı saat gibi cihazlar aracılığıyla tek cihaz üzerinden işlemlerin yapılabileceği bir sisteme doğru evriliyor. (3. Katılımcı)

...Kripto paraların ödeme yöntemlerinde yakın gelecekte daha etkin olacağı kanaatindeyim. Bu şekilde olduğunda da komisyon gelirlerindeki azalış sebebi ile bankacılık sektörü bu durumdan olumsuz yönde etkilenecektir. Bunun durumun önüne geçebilmek için de bankalar kendi aralarında blockchain teknolojisini kullanarak çok fazla iş gücüne ihtiyaç duymadan işlemleri daha hızlı ve daha düşük maliyetle yapabildiklerinde ölçüde bu sistem içerisinde varlığını ve gücünü devam ettirebilecektir. (5. Katılımcı)

...Kartlı ödeme sistemlerinin sonrasında artık karta da gerek kalmadan telefon ya da akıllı cihazlar ile ödemeler gerçekleştirilmekte. Kripto paraların daha da yaygınlaşması sonrasında dolaşımdaki fiziki paraların çok daha azalacağını düşünüyorum. (8. Katılımcı)

Gelecekte bankaların ödeme sistemlerinde hibrit bir model olması gerektiğini düşünüyorum. Dijital paralar ile birlikte mevcut ödeme sistemlerinin aynı anda çalıştığı karma bir hibrit model tasarlanmalıdır... (10. Katılımcı)

Tablo 4. Kripto paraların çalışılan bankanın ödeme yöntemlerini değiştirme durumuna yönelik görüşler

Kategori	Kod	f
Kripto paraların çalışılan bankanın ödeme yöntemlerini değiştirme durumuna yönelik görüşler	Nedeni	
	Mevcut durum değişmedi	5

Değişiklik olmadığını belirten katılımcılar (f=10)	Yasal olmadığı için değişiklik olmadı	4
	Alternatif çalışmalar yapıldı ancak değişiklik olmadı	1

Kripto paraların çalışılan bankanın ödeme yöntemlerini farklılaştırdığına dair katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde; tek kategoriye dayalı 3 farklı görüş elde edildiği ve katılımcıların tamamının (f=10) değişiklik olmadığını ifade edenler kategorisini oluşturduğu Tablo 4’de görülmektedir. Bu kategoriden 3 farklı kod elde edilmiştir. Bu kodlar değerlendirildiğinde; katılımcıların mevcut durumda değişiklik olmadı (f=10), yasal olmadığı için değişiklik olmadı (f=4) ve alternatif çalışmalar yapıldı ancak değişiklik olmadı (f=1) gibi nedenler belirterek kripto paraların çalışılan bankanın ödeme yöntemlerini değiştirmediklerini ifade ettikleri görülmektedir (Tabakoğlu, 2023).

Konuya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda görülmektedir.

Çalıştığım bankada güncel tarih itibari ile mobil bankacılık, internet bankacılığı ve banka şubelerinde henüz Kripto paraları ile bir ödeme yöntemi bulunmamaktadır. (2. Katılımcı).

Henüz bir farklılaşma bu aşamada çalıştığım banka özelinde gerçekleşmedi. Ancak TCMB desteği ile FAST isimli bankalar arası 7/24 para transfer sistemi olan bu seviyede bir alternatif olarak geliştirildi ve kullanıma açıldı. (3. Katılımcı)

Hayır. Şu anda Kripto paralar ile ilgili bir değişiklik olmadı. Çünkü yasal bir düzenleme yok... Kripto paralar Türkiye sınırları içerisinde ödeme aracı olarak kullanılamaz. Merkez bankası bunu söyledikten sonra bankalar formal olarak müşterilerine böyle bir hizmet sunamazlar, sunmuyorlar da. İlgili konuda tüm bankalar bu şekilde bir düzenlemenin çıkmasını beklemektedir. (6. Katılımcı)

Türkiye tarafından Kripto paraların henüz resmi bir para birimi ve ödeme aracı olarak tanınmaması ve yasal altyapı bulunmamasından dolayı çalıştığım banka kripto paralar ile ilgili herhangi bir değişiklik ve farklılık getirmedi. (9. Katılımcı)

Çalıştığım banka kripto paraların alım satımına aracılık etmemektedir. Çünkü henüz kripto paralar konusunda bir ödeme yöntemi geliştirilmemiştir. (10. Katılımcı)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bankacılık sektörünü doğrudan ilgilendiren kripto para birimleri, bir yatırım aracı olması dışında bir ödeme aracına dönüşmesi ile altyapısına da duyulan güven sayesinde hızlı bir şekilde ilgi odağı haline gelmiştir (Tabakoğlu, 2023). Alanyazında ağırlıklı olarak kripto para ve piyasa ilişkisinin ele alındığı, bankacılık sektörüne etkilerinin sınırlı çalışıldığı görülmüştür. Kripto paraların bankacılık sektörü ödeme yöntemlerindeki etkisini banka çalışanları bakış açısı ile ortaya koymak amacıyla yürütülen çalışma sonucunda, Kripto paraların bankacılık sektörüne etkisine ilişkin bankacılık sektörünü değiştireceğini düşünenlerin düşünmeyenlere göre görece daha fazla olduğu, olumlu etkileyeceğini düşünenlerin tamamı bu yöntemi kolaylık sağlayacak bir yöntem olarak değerlendirmişlerdir. Aynı zamanda bunu yeni yatırım araçlarına ihtiyaç duyulması, bu yöntemin güven vermesi, esnek olması gibi nedenlerle de olumlu karşılandığı belirlenmiştir. Yakın zamanda değişiklik bekleyenlerin nedenlerinin başında yasal düzenlemelerinin

olmaması gelmekte bu yöntemi yeterli düzeyde güvenli bulmamaları ve gerekli şartların oluşmadığını düşünmeleri izlemektedir

Kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörüne etkilerini değerlendiren katılımcıların yine görece bankacılık sektörü ödeme yöntemlerini olumlu yönde etkileyeceğini düşündükleri çalışmada görülmüştür. Katılımcılar yöntemin diğer yöntemlere göre daha hızlı, daha güvenli ve daha düşük maliyetli işlem imkânı sunma özellikleri nedeniyle olumlu etkileyeceğini düşünmektedir. Olumsuz etkileyeceği görüşünde olan katılımcılar ise, bankaların gelirinin ve nakit dolaşımının azalacağı ve mevcut para birimlerinin değersizleşeceği düşünceleri nedeni ile kripto paraların ödeme yöntemleri açısından bankacılık sektörüne olumsuz olarak etkileyeceği şeklinde değerlendirmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların tamamı gelecekte bankaları ödeme yöntemleri açısından bir değişimin beklediğini düşünmektedir. Katılımcılar, ödeme yöntemlerindeki değişimlerin kripto paralar ile ödeme yönteminin gelişeceği, fiziki ödeme araçları olmadan bir ödeme yöntemine geçileceği ve akıllı cihazlardan yararlanılarak yürütülen ödeme yöntemlerinin ağırlık kazanacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcıların tamamı çalıştıkları bankalarda halihazırda konuya ilişkin kripto paranın ödeme yöntemlerinde bir değişikliğe neden olmadığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, kripto paraların bankacılık sektörünü önemli düzeyde farklılaştıracağı ve değişiklikler getireceği söylenebilir. Aynı zamanda kripto paraların bankacılık sektöründe yeniliklerin kısa sürede ve hızla benimsendiği düşünüldüğünde bankaların gerekli alt yapıyı oluşturabilmek adına yatırım yapmaları gereklilikten öte bir zorunluluk haline gelmiştir. Aynı zamanda en kısa sürede yasal düzenlemelerin de politika yapıcılar, profesyoneller iş birliğinde hazırlanarak yürürlüğe konulması, bu süreçte rol alacak aktörlerin ve sorumluluklarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bankaların kripto para gibi aracı kurumu ortadan kaldırmayı amaçlayan ödeme araçlarından olumsuz yönde etkilenmemesi için yeni bir sistem kurmaları önerilmektedir. Bu yeni sistem, kendi aralarında blokzincir ağı kurarak SWIFT gibi dışa kapalı bir sistem şeklinde planlanabilir Böylece bankalar müşterilerine saklama hizmeti de sunarak güvenli, hızlı ve düşük maliyetli işlem yapma imkânı sağlayarak müşteri kaybının önüne geçilmesini sağlayabilirler.

Araştırmanın sınırlılığı genelleme yapmaya uygun olmayan bir nitel bir yöntem ile çalışılmış olmasıdır. Gelecekte araştırmacılar, genellemeye imkân veren nicel araştırma yöntemlerinden yararlanarak hem bankalar hem de finansal tüketiciler açısından konuyu irdeleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Aslan, R.(2023). Kripto para sistemi ve geleceği: SWOT analizi ile bir değerlendirme, *International Journal of Innovative Approaches in Social Sciences*, 7(1),46-66.
- Buğan, M. F. (2021). Bitcoin ve Altcoin kripto para piyasalarında finansal balonlar. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 13(24), 165-180.
- Çetinkaya, Ş. (2018). Kripto paraların gelişimi ve para piyasalarındaki yerinin SWOT analizi ile incelenmesi, *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(5): 11-21.

- Dizkırıncı, A.S. & Gökgöz, A. (2018). Kripto para birimleri ve Türkiye’de Bitcoin muhasebesi, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*. 4/2 (2018) 92-105.
- Ece, E. (2019). *Sanal para örneği Bitcoin’in finansal piyasalar üzerine etkileri*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Batman Üniversitesi, Batman.
- Deniz, E. A. (2020). *Finansal piyasalarda kripto para uygulamaları: kripto para fiyatlarını etkileyen faktörler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Güleç, T. C. & Aktaş, H. (2019). Kripto para birimi piyasalarında etkinliğin uzun hafıza ve değişen varyans özelliklerinin testi yoluyla analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2), 491-510.
- Kesebir, M.ve Günceler, B. (2019). Kripto para birimlerinin parlak geleceği, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı*, (17), 605-625.
- Keskin, H. D. & Çilingir, Z., (2010). Web sitelerinin globalizasyonu üzerine büyük global Amerikan markalarına yönelik bir içerik analizi uygulaması, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 51-66.
- Küçükvardar, M. & Aslan, A. (2021). Dijitalleşmenin ekonomik, teknolojik, toplumsal ve etik etkilerinin uluslararası raporlar üzerinden analizi. *Intermedia International e-Journal*, June, 2021, 8(14), 21-38.
- Palabıyık, Ö. & Başol, O. (2020). Blokzincir teknolojisinin bankacılık sektörü istihdamı üzerine olası etkileri. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8(2), 111-124.
- Tabakoğlu, R.(2023). *Kripto paraların bankacılık sektörüne etkileri*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Uçkun, N. & Dal, L. (2021). Kripto para yatırımcılarında finansal risk toleransı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak 2021(89), 155-170.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı.

Bankacılık Sektörüne Kripto Paraların Etkileri

The Effects of Crypto Money on the Banking Sector

Recep TABAKOĞLU & Aybala DEMİRCİ AKSOY

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The spread of digital technologies has positively impacted numerous fields, such as communication and accessing and sharing information. Particularly the pandemic conditions that have impacted the world have accelerated digitalization and changed working styles, consumer habits, and the meaning of education life. Digitalization, which continues rapidly in every field, from smartphones, robots, 3D printers, artificial intelligence, and *Big Data* to the crypto money system, has also impacted the concept of money and brought the use of a new form of money called crypto money into question. In the crypto money system, supplying money, creating money, transferring money, and using it depend only on the individual, and there is no need to receive approval from any authority. This technology is called *blockchain* (Aslan, 2023:47). Bitcoin, the first example of crypto money developed as electronic money by Satoshi Nakamoto in 2008, was rapidly adopted and became widespread due to the impact of the Mortgage crisis, which caused a lack of trust in financial markets during that period (Küçükvardar and Aslan, 2021:29; Aslan, 2023:49,52). Bitcoin has various characteristics, such as not sharing personal information, being able to carry out transactions without being dependent on any authority, being unable to control, freeze, or confiscate accounts, being in a virtual environment, having a complex production system, and producing in limited numbers. These characteristics have brought Bitcoin to the agenda of investors by enabling it to gain value in a short time. The increase in demand for Bitcoin has caused the market volume and value to increase at the same rate (Dizkırıcı and Gökgez, 2018:96; Aslan, 2023: 53). It can be said that cryptocurrencies, which are directly related to the banking sector, have quickly become the focus of attention due to their transformation into a payment instrument, as well as an investment instrument, and the trust in their infrastructure. Since the concept of crypto is a relatively novel concept and the literature has addressed its impacts on the banking sector in a limited way, the present study was conducted to reveal the impacts of crypto money on payment methods in the banking sector from bank employees' perspective.

Method

The study used the phenomenological research design, one of the qualitative research methods. In line with the view that the snowball sampling method is used in the phenomenological research design and that the number of individuals to be included in the sample usually does not exceed 10 (Yıldırım and Şimşek 2018:71), the study group consisted of 10 private bank employees who were experts in their fields and had at least 10 years of experience in the banking sector in Türkiye, selected using the snowball sampling method. Data from the study group were obtained through the interview form approach, the main data collection tool of the phenomenological research design (Yıldırım and Şimşek, 2018:71

132). The interview form was prepared by the researcher using the literature and in line with the study's objective. The data were obtained through online and face-to-face interviews between 01.12.2022 and 20.12.2022. The study was conducted following the ethical principles. Content analysis was used in the data analysis.

Conclusion and Recommendations

The literature has mainly addressed the relationship between crypto money and the market, but its impacts on the banking sector have been studied limitedly. The study carried out to reveal the impacts of crypto money on the payment methods of the banking sector from bank employees' perspective found that the number of individuals who thought that crypto money would change the banking sector regarding the effects of crypto money on the banking sector was relatively higher than those who did not think so, and all of those who thought that it would have a positive impact evaluated this method as a method that would provide convenience. Furthermore, it was determined that this method was welcomed for reasons such as the need for new investment instruments, the trustworthiness of this method, and its flexibility. The main reasons stated by those who did not expect changes in the near future were the lack of legal regulations, followed by the fact that they did not find this method sufficiently safe and that the necessary conditions were not met.

The study found that the participants who evaluated the impacts of crypto money on the banking sector in terms of payment methods thought that it would impact the payment methods of the banking sector positively. Participants thought that the method would have a positive impact due to its features of providing faster, safer, and lower-cost transactions than other methods. Participants who thought that it would have a negative impact stated that crypto money would have a negative impact on the banking sector in terms of payment methods since they thought that the income and cash circulation of banks would decrease and the existing currencies would become worthless. However, all participants thought that a change awaits banks in terms of payment methods in the future. Participants expressed their opinions that changes in payment methods would lead to the development of payment methods with crypto money, there would be a transition to a payment method without physical payment instruments, and payment methods using smart devices would gain importance. Moreover, all of the participants stated that crypto money currently does not cause any change in payment methods in the banks where they work.

Consequently, it can be said that crypto money will significantly diversify and bring changes to the banking sector. At the same time, considering that innovations are adopted quickly and in a short time in the banking sector, crypto money has become an obligation rather than a necessity for banks to make investments in order to create the necessary infrastructure. Furthermore, it is important to prepare and put into effect legal regulations in cooperation with policymakers and professionals as soon as possible and to determine the actors who will be involved in this process and their responsibilities.

It is recommended that banks establish a new system not to be adversely affected by payment instruments aiming to eliminate intermediary institutions, such as crypto money. This novel system can be planned as a closed system, such as SWIFT, by establishing a blockchain network among themselves. Thus, banks can prevent customer loss with safe, fast, and low-cost transactions by providing custody services to their customers. The present study's limitation is that it was conducted with a qualitative method not suitable for generalization. In the future, researchers can examine the subject from the perspective of both banks and financial consumers using quantitative research methods that allow generalization.